

Αρείου Πάγου 1577/2010 (Β, ΠΟΙΝΙΚΕΣ)

Πηγή:

http://www.areiospagos.gr/nomologia/apofaseis_DISPLAY.asp?cd=5KBZCFC4FZGKUOXWZ2KWVKVQQ59MCXA&apof=1577_2010

Θέμα

Αιτιολογίας επάρκεια, Ακυρότητα απόλυτη, Ανθρωποκτονία από αμέλεια.

Περίληψη:

Καταδικαστική απόφαση για ανθρωποκτονία από αμέλεια (πτώση σε οικοδομή Αλβανού εργαζόμενου) δύο πολιτικών μηχανικών και ενός υπεργολάβου. Απορρίπτονται ως αβάσιμοι οι λόγοι αναιρέσεως: Α) για απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας στο ακροατήριο (άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Α ΚΠΔ) εκ του λόγου ότι α) δεν τηρήθηκαν οι διατάξεις που καθορίζουν την σύνθεση του δικαστηρίου, και β) εκ του ότι δέχθηκε παρανόμως την παράσταση πολιτικής αγωγής (άρθρο 171 παρ. 2 ΚΠΔ), διότι ο δικηγόρος που εκπροσώπησε τους γονείς και τους αδελφούς του θανόντος δεν είχε την απαιτούμενη εξουσιοδότηση με βεβαίωση του γνησίου των υπογραφών, γ) εκ του ότι το δικαστήριο δέχθηκε παρανόμως την πολιτική αγωγή, όσον αφορά τα αδέρφια του θανόντος (άρθρ. 171 παρ. 2 και 510 παρ. 1 στοιχ. Α ΚΠΔ). Ορθά η προσβαλλόμενη εφάρμοσε, εν όψει της Αλβανικής ιθαγένειας του θανατωθέντος και των οικείων του, τις διατάξεις του Αλβανικού Αστικού Κώδικα για τον προσδιορισμό των "μελών της οικογένειας", και δη τα άρθρα 192 και 360 αυτού που προβλέπουν για τη διατροφή και κληρονομική διαδοχή (αναλογικά, αφού στον Αλβανικό Νόμο δεν προβλέπεται ο θεσμός της χρηματικής ικανοποίησης για ψυχική οδύνη, ούτε προσδιορίζεται ποια πρόσωπα αποτελούν την "οικογένεια"), Β) Για έλλειψη ειδικής αιτιολογίας που προβάλλεται από τον 2° αναιρεσείοντα, διότι η προσβαλλόμενη στο σκεπτικό της διαλαμβάνει τα πραγματικά περιστατικά, τα θεμελιωτικά της αντικειμενικής και υποκειμενικής υποστάσεως της ανθρωποκτονίας από αμέλεια του εν λόγω αναιρεσείοντα υπό την ιδιότητα του πολιτικού μηχανικού, εξειδικεύεται η ιδιαίτερη νομική υποχρέωση με βάση την ιδιότητα του και η διαπιστωθείσα παράλειψη της υποχρεώσεως του αναφορικά με το αποτέλεσμα. Απορριπτός ως αβάσιμος και ο πρόσθετος λόγος του 3ου αναιρεσείοντα για απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας στο ακροατήριο, καθόσον με την αναφορά του εγγράφου με αύξοντα αριθμό και στοιχεία, επαρκώς προσδιορίζεται η ταυτότητα του. Απορρίπτεται η αναίρεση στο σύνολο της.

Συγκροτήθηκε από τους Δικαστές:

Νικόλαο Μπιχάκη, Προεδρεύοντα Αρεοπαγίτη, ως αρχαιότερο μέλος της συνθέσεως, Δημητρώλα Υφαντή, Αικατερίνη Βασιλακοπούλου-Κατσαβριά - Εισηγήτρια, Δημήτριο Κράνη και Βασίλειο Φράγγο, Αρεοπαγίτες.

Συνήλθε σε δημόσια συνεδρίαση στο Κατάστημά του στις 3 Σεπτεμβρίου 2010, με την παρουσία του Αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου Γεωργίου Κολιοκώστα και του Γραμματέα Χρήστου Πήτα, για να δικάσει τις τρεις αιτήσεις των αναιρεσείοντων - κατηγορουμένων: 1. Χ1, κατοίκου ..., που εκπροσωπήθηκε από τον πληρεξούσιο δικηγόρο του Εμμανουήλ Γερακιό, 2. Χ2, κατοίκου ..., που παρέστη με τον πληρεξούσιο δικηγόρο του Γεώργιο Κουτσαγγέλη και 3. Χ3, κατοίκου ..., που εκπροσωπήθηκε από τους πληρεξούσιους δικηγόρους του Βασίλειο Δημακόπουλο και Χρυσόστομο Βελάκη, περί αναιρέσεως της 1125/2010 αποφάσεως του Τριμελούς Εφετείου Αθηνών.

Με πολιτικώς ενάγοντες τους: 1. Ψ1, 2. Ψ2, κατοίκων ..., 3. Ψ3 σύζ. ..., 4. Ψ4, 5. Ψ5 σύζ. ..., 6. Ψ6 σύζ. ..., 7. Ψ7 σύζ. ..., 8. Ψ8 σύζ. ... και 9. Ψ9 σύζ. ..., κατοίκων ..., που δεν

παραστάθηκαν. Το Τριμελές Εφετείο Αθηνών, με την ως άνω απόφασή του διέταξε όσα λεπτομερώς αναφέρονται σ' αυτή, και οι αναιρεσεύοντες - κατηγορούμενοι ζητούν την αναίρεση αυτής, για τους λόγους που αναφέρονται στις από 12 Μαΐου 2010, 21 Μαΐου 2010 και 21 Μαΐου 2010 μετά των από 28 Ιουλίου 2010 προσθέτων λόγων του τρίτου αναιρεσειόντος, αιτήσεις τους αναίρεσεως, αντίστοιχα, οι οποίες καταχωρίστηκαν στο οικείο πινάκιο με τον αριθμό 816/2010.

Αφού άκουσε Τους πληρεξούσιους δικηγόρους των αναιρεσειόντων, που ζήτησαν όσα αναφέρονται στα σχετικά πρακτικά και τον Αντεισαγγελέα, που πρότεινε να ανααιρεθεί η προσβαλλόμενη απόφαση.

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Οι κρινόμενες από 12/5/2010, 21/5/2010 και 21/5/2010 αιτήσεις αναίρεσεως των: 1) Χ1, 2) Χ2, και 3) Χ3, καθώς και οι από 28/7/2010 πρόσθετοι λόγοι του 3ου αναιρεσειόντος Χ3, κατά της υπ' αριθμ. 1125/2010 αποφάσεως του Τριμελούς Εφετείου Πλημμελημάτων Αθηνών, έχουν ασκηθεί νομοτύπως και εμπροθέσμως και πρέπει να συνεκδικασθούν ως συναφείς.

Κατά το άρθρο 171 παρ. 1 εδ. α του ΚΠΔ απόλυτη ακυρότητα που ιδρύει τον από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Α του ίδιου κώδικα λόγο αναίρεσεως επάγεται η μη τήρηση των διατάξεων που καθορίζουν τη σύνθεση του δικαστηρίου, σύμφωνα με τις ειδικές διατάξεις του Οργανισμού των Δικαστηρίων . Περαιτέρω , στο κεφάλαιο Β του άρθρου 17 παρ. 1 του Ν. 1756/1988, όπως ισχύει, ορίζεται: "Σε όσα Πρωτοδικεία και Εφετεία προβλέπεται οργανικός αριθμός (15) τουλάχιστον δικαστών και στις αντίστοιχες Εισαγγελίες, οι συνθέσεις των ποινικών δικαστηρίων καταρτίζονται με κλήρωση", κατά δε την παρ. 3 του ίδιου άρθρου 17, "ο δικαστής ή ο πρόεδρος του Συμβουλίου που διευθύνει το δικαστήριο και ο εισαγγελέας που διευθύνει την εισαγγελία καταρτίζουν πίνακες, οι οποίοι περιλαμβάνουν κατ' αρχαιότητα και με αριθμητική σειρά τα ονόματα: Στο Εφετείο α) όλων των Προέδρων Εφετών από τους οποίους κληρώνονται οι Πρόεδροι των Μικτών Ορκωτών Εφετείων και των Πενταμελών Εφετείων, β) των νεώτερων Προέδρων Εφετών και των αρχαιότερων Εφετών από τους οποίους κληρώνονται οι Πρόεδροι των Τριμελών Εφετείων, γ) όλων των υπολοίπων Εφετών, από τους οποίους κληρώνονται τα μέλη των Μικτών Ορκωτών Εφετείων, των Πενταμελών και των Τριμελών Εφετείων. Κατά δε την παράγραφο 5 του ίδιου άρθρου 17, " Με την ίδια διαδικασία ορίζονται οι αναπληρωματικοί δικαστές και οι εισαγγελείς και οι συμπάρεδροι δικαστές και δεύτεροι εισαγγελείς. Από τον συνδυασμό των παραπάνω διατάξεων προκύπτει ότι και τα δικαστήρια των οποίων οι ποινικές συνθέσεις καταρτίζονται με κλήρωση, δεν είναι δυνατή η μετά την κλήρωση αναπλήρωση μέλους της συνθέσεως από άλλο δικαστή με πράξη του Διευθύνοντος το Δικαστήριο, παρά μόνο από δικαστή ο οποίος περιελήφθη στον πίνακα που καταρτίζεται και κληρώνεται ως αναπληρωτής. Εξ άλλου, κατά την έννοια των διατάξεων του άρθρου 339 παρ. 1 και 2β του ΚΠΔ, η έναρξη της εκδίκασης της υπόθεσης συντελείται με τη συγκρότηση του Δικαστηρίου, την εκφώνηση του ονόματος του κατηγορουμένου και των

μαρτύρων και την εν συνεχεία, χωρίς διακοπή, εκτός αν συντρέχει νόμιμος λόγος, εκδίκαση της υποθέσεως. Η κατά τα άνω τυπική κατά τον νόμο έναρξη εκδίκασης της υπόθεσης διαφέρει από την ουσιαστική έναρξη της αποδεικτικής διαδικασίας κατά την οποία το υπό τη νόμιμη σύνθεση του συγκροτηθέν Δικαστήριο επιλαμβάνεται της ουσιαστικής διερεύνησης της υπόθεσης με τη χρήση κάποιου αποδεικτικού μέσου και συνηθέστερα την εξέταση των μαρτύρων. Από τα παραπάνω έπεται ότι σε δικαστήρια στα οποία διενεργείται κλήρωση, εάν ένα κληρωθέν μέλος της συνθέσεως του Τριμελούς Εφετείου κωλύεται να μετάσχει στη συγκεκριμένη συνεδρίαση κατά την οποία κληρώθηκε, νομίμως συγκροτείται το δικαστήριο τούτο από τον, επίσης, κατόπιν κληρώσεως αναδειχθέντα αναπληρωτή του και το δικαστήριο αυτό με την ίδια πάντοτε σύνθεση αρχίζει και συνεχίζει την εκδίκαση της υποθέσεως μέχρι την απαγγελία της αποφάσεως, χωρίς στην περίπτωση αυτή να είναι επιτρεπτή η για οποιοδήποτε λόγο αναπλήρωση των μελών του, για να μην επέρχεται έτσι αναφορικά με το δικαστήριο διάσπαση της ενότητας της αποδεικτικής διαδικασίας. Εάν όμως, το δικαστήριο συγκροτήθηκε κατά τον παραπάνω τρόπο και μετά τη διαπίστωση της απουσίας συγκεκριμένου μάρτυρα ή μαρτύρων, αποφασίσει τη διακοπή της συνεδριάσεως σε υστέρα δικάσιμο προκειμένου να εμφανισθεί ο απολειπόμενος μάρτυρας, κατά δε την μετά την διακοπή δικάσιμο έχει αρθεί το κώλυμα του αρχικώς κληρωθέντος τακτικού δικαστή και αυτός πλέον μετάσχει της δίκης από την έναρξη εξετάσεως των μαρτύρων και μέχρι πέρατος της αποδεικτικής διαδικασίας και την απαγγελία της αποφάσεως, το δικαστήριο θεωρείται κατά τις παραπάνω διατάξεις ότι έχει νομίμως συγκροτηθεί και ουδεμία ακυρότητα επέρχεται. Στην προκειμένη περίπτωση, από την επιτρεπτή επισκόπηση των πρακτικών της δίκης, όπως αυτά διορθώθηκαν και συμπληρώθηκαν με την υπ' αριθμ.5784/4/6/2010 διάταξη του Προεδρεύοντος Εφέτη ..., σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 145 του ΚΠΔ (και με την παρουσία των διαδίκων που δεν προέβαλαν αντιρρήσεις), κατά την πρώτη συνεδρίαση του δικαστηρίου, στις 8/1/2010, συμμετείχε στη σύνθεση του η κληρωθείσα ως τακτικό μέλος Εφέτης ... και αμέσως μετά την έναρξη της διαδικασίας (εκφώνηση των ονομάτων των κατηγορουμένων και διορισμό των αναφερομένων δικηγόρων ως υπερασπιστών τους), ο δικηγόρος του κατηγορουμένου Χ3, ..., ζήτησε την διακοπή της δίκης για άλλη ημέρα (λόγω επαγγελματικής του απασχολήσεως σε δικαστήριο του Πειραιά). Το δικαστήριο έκανε δεκτό το αίτημα του και η δίκη διακόπηκε για την 22/1/2010 και ώρα 09.00. Στη συνεδρίαση αυτή στη σύνθεση του δικαστηρίου, λόγω κωλύματος της Εφέτου ... (σοβαρός λόγος υγείας του συζύγου της), συμμετείχε η Εφέτης ..., νόμιμη κληρωθείσα αναπληρώριά της. Περαιτέρω, από τα ίδια ως άνω πρακτικά προκύπτει ότι κατά τη συνεδρίαση αυτή (της 22/1/2010) το δικαστήριο επανέλαβε τη δίκη από την αρχή, με την επανεκφώνηση από τον Προεδρεύοντα των ονομάτων των κατηγορουμένων οι οποίοι διόρισαν τους ίδιους δικηγόρους υπεράσπισης τους και άρχισε η αποδεικτική διαδικασία, με την ίδια δε σύνθεση ολοκληρώθηκε και απαγγέλθηκε η απόφαση. Με τα δεδομένα αυτά, δεν παραβιάσθηκαν οι διατάξεις που ρυθμίζουν τη σύνθεση του δικαστηρίου και ουδεμία απόλυτη ακυρότητα επήλθε. Επομένως, ο

από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Α του ΚΠΔ λόγος αναιρέσεως των 1ου και 3ου των αναιρεσιόντων (Χ1 και Χ3) για απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας στο ακροατήριο είναι αβάσιμος.

Κατά τη διάταξη του άρθρου 171 παρ. 2 του ΚΠΔ απόλυτη ακυρότητα που δημιουργεί λόγο αναιρέσεως της αποφάσεως κατά το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Α' του ΚΠΔ, η οποία λαμβάνεται υπόψη αυτεπαγγέλτως σε κάθε στάδιο της διαδικασίας, ακόμη και στον Άρειο Πάγο, επιφέρει η παρά το νόμο παράσταση του πολιτικώς ενάγοντος στη διαδικασία του ακροατηρίου. Τέτοια ακυρότητα υπάρχει όταν δεν συντρέχουν στο πρόσωπο του πολιτικώς ενάγοντος οι όροι της ενεργητικής και παθητικής νομιμοποιήσεως για την άσκηση της πολιτικής αγωγής, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 63 και 64 του ΚΠΔ και όταν παραβιάσθηκε η διαδικασία που έπρεπε να τηρηθεί σχετικά με τον τρόπο και το χρόνο ασκήσεως της υποβολής αυτής κατά το άρθρο 68 του ΚΠΔ. Εξ άλλου, σύμφωνα με το άρθρο 42 παρ. 2 του ΚΠΔ για τη νομότυπη παράσταση πολιτικής αγωγής όταν η δήλωση παράστασης γίνεται από τρίτο πρόσωπο επιβάλλεται και η βεβαίωση της γνησιότητας της υπογραφής του εντολέως, δηλαδή βεβαίωση της υπογραφής των εντολέων από οποιαδήποτε δημόσια, δημοτική ή κοινοτική αρχή ή δικηγόρο. Στην προκειμένη περίπτωση από την παραδεκτή επισκόπηση των εγγράφων της δικογραφίας και μάλιστα στο με ημεροχρονολογία 30/6/2004 έγγραφο που επιγράφεται "πληρεξούσιο για δικαστική χρήση", και το οποίο προσκομίζεται σε νόμιμη μετάφραση, σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 2135/30/6/2004 βεβαίωση του Συμβολαιογραφικού γραφείου του ... της Δημοκρατίας της Αλβανίας, που βεβαιώνει την υπογραφή του μεταφραστή ..., αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι " οι γονείς, τα αδέρφια.... του Αλβανικής ιθαγένειας και υπηκοότητας ... (θύματος), υιού του ... και της Ψ8, ήτοι, 1) Ψ4, πατέρα, 2)Ψ8, μητέρα, 3) ..., αδελφή, 4) Ψ3, αδελφή, 5) ..., αδελφή, 6) Ψ1, αδελφός, 7) Ψ9, αδελφή, 8) Ψ2, αδελφός και 9) Ψ7, αδελφή, όλοι κάτοικοι του χωριού ..., της Κοινότητας ... της Δημοκρατίας της Αλβανίας, εξουσιοδοτούν το δικηγόρο Δημήτριο Πανταζή, να τους εκπροσωπήσει στα ποινικά και πολιτικά δικαστήρια και να ζητήσει για λογαριασμό τους τα αναφερόμενα ποσά. Το εν λόγω πληρεξούσιο φέρει τις υπογραφές όλων των παραπάνω προσώπων, Αλβανών υπηκόων, ενώ στο τέλος αυτού υπάρχει υπογραφή και σφραγίδα του Κοινοτάρχη, ο οποίος βεβαιώνει , με βάση τα έγγραφα που έχει, τις αναφερόμενες στο πληρεξούσιο έγγραφο συγγενικές σχέσεις των παραπάνω προσώπων με τον θανόντα, τα οποία πρόσωπα, υπέγραψαν ενώπιον του Κοινοτάρχη, ο οποίος βεβαιώνει το γνήσιο της υπογραφής αυτών, όπως συνάγεται από το όλο περιεχόμενο του εγγράφου αυτού. Με βάση τα ανωτέρω, πληρούνται οι νομότυπες διατυπώσεις που τάσσει το άρθρο 42 παρ. 2 του ΚΠΔ και ο δικηγόρος Δημήτριος Πανταζής εγκύρως παρέστη στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο (όπως εξ άλλου και στο πρωτοβάθμιο) και εκπροσώπησε ως πολιτικώς ενάγοντες τους γονείς και τα αδέρφια του θανόντος. Επομένως, ο σχετικός λόγος της αιτήσεως αναιρέσεως των 1ου και 3ου των αιτούντων (Χ1 και Χ3), κατά τον οποίο ο ως άνω δικηγόρος που εκπροσώπησε τους γονείς και αδελφούς του θανόντος δεν είχε την απαιτούμενη εξουσιοδότηση προς

νομιμοποίηση τους ως πολιτικώς εναγόντων, αφού δεν βεβαιωνόταν το γνήσιο των υπογραφών τους, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. Περαιτέρω από τα πρακτικά της προσβαλλόμενης υπ' αριθμ. 1125/2010 απόφασης του Τριμελούς Εφετείου Πλημμελημάτων Αθηνών), (η οποία εκδόθηκε κατόπιν της 2636/2008 απόφασης του Αρείου Πάγου, με την οποία αναιρέθηκε η προηγούμενη 1118/2008 απόφαση του Τριμελούς Εφετείου Πλημμελημάτων Αθηνών) με την οποία οι κατηγορούμενοι - αναιρεσιόντες κρίθηκαν ένοχοι για την πράξη της ανθρωποκτονίας από αμέλεια σε βάρος του Αλβανικής ιθαγένειας και υπηκοότητας ..., που έλαβε χώρα στην Αθήνα την 16/12/2002, και επιβλήθηκε στον καθένα ποινή φυλάκισης δώδεκα (12) μηνών, προκύπτει ότι προ της ενάρξεως της αποδεικτικής διαδικασίας "εμφανίσθηκε ο δικηγόρος Αθηνών Δημήτριος Πανταζής και δήλωσε ότι παρίσταται ως πληρεξούσιος των κατοναμαζομένων πολιτικώς εναγόντων, Αλβανικής ιθαγένειας και υπηκοότητας, γονέων και επτά (7) αδελφών του θανόντος, για το πρωτοδίκως επιδικασθέν ποσόν των 44 ευρώ για τον καθένα από αυτούς από κάθε κατηγορούμενο, για χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης που έχουν υποστεί από το θάνατο του γιου και αδελφού αυτών, αντίστοιχα, δυνάμει του προαναφερθέντος πληρεξουσίου για δικαστική χρήση. Κατά της παραστάσεως αυτής οι κατηγορούμενοι δια των πληρεξουσίων δικηγόρων τους προέβαλαν αντιρρήσεις, όσον αφορά τα αδέρφια του θανατωθέντος, διατεινόμενοι ότι αυτά δεν ανήκουν στην "οικογένεια του θύματος", και συνεπώς δεν νομιμοποιούνται να παραστούν ως πολιτικώς ενάγοντες. Η προσβαλλόμενη απόφαση απέρριψε ως μη νόμιμες τις αντιρρήσεις αυτές με την ακόλουθη αιτιολογία :

Κατά το άρθρο 171 παρ. 2 του ΚΠΔ, απόλυτη ακυρότητα επέρχεται από την παρά το νόμο παράσταση του πολιτικώς ενάγοντος κατά την ενώπιον του ακροατηρίου διαδικασία. Τέτοια δε ακυρότητα, η οποία λαμβάνεται υπόψη και αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο σε κάθε στάση της διαδικασίας και στον Άρειο Πάγο ακόμη, δημιουργείται και όταν δεν νομιμοποιείται, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 63 και 64 του ΚΠΔ, ο παριστάμενος ενάγων. Από το άρθρο 63 ΚΠΔ προκύπτει, ότι η πολιτική αγωγή για χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης μπορεί να ασκηθεί μόνο από τα πρόσωπα που έχουν το δικαίωμα αυτό κατά τα άρθρα 914 και 932 του ΑΚ, δηλαδή από εκείνα που ζημιώθηκαν αμέσως από το αδίκημα. Ειδικότερα, στο άρθρο 932 εδ. τελ. ΑΚ ορίζεται, ότι σε περίπτωση θανάτωσης προσώπου η χρηματική ικανοποίηση μπορεί να επιδικαστεί στην οικογένεια του θύματος λόγω ψυχικής οδύνης. Περαιτέρω, κατά τη διάταξη του άρθρου 26 του ΑΚ, οι ενοχές από αδίκημα διέπονται από το δίκαιο του τόπου, όπου διαπράχθηκε το αδίκημα. Από τη διάταξη αυτή προκύπτει, ότι η σχέση, που δημιουργείται με τη διάπραξη αδικήματος στην Ελλάδα διέπεται από το ελληνικό δίκαιο. Επομένως, κατά το δίκαιο αυτό κρίνεται, μεταξύ των άλλων, και αν στη συγκεκριμένη περίπτωση θεμελιώνεται και με ποιες προϋποθέσεις απαίτηση χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης κατά το άρθρο 932 του ΑΚ. Δεδομένου όμως ότι, κατά την τελευταία αυτή διάταξη, σε περίπτωση θανατώσεως

προσώπου αξίωση χρηματικής ικανοποίησης λόγω ψυχικής οδύνης έχουν τα μέλη της οικογένειας του θανατωθέντος, το θέμα, αν είναι ή όχι κάποιος μέλος της ίδιας οικογένειας με το θύμα, κρίνεται με άλλες διατάξεις του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου και συγκεκριμένα με τις διατάξεις των άρθρων 13, 14, 17, 18, 22 και 28 ΑΚ, ανάλογα αν πρόκειται για γονείς, σύζυγο, αδελφούς ή τέκνα (βλ. ΑΠ 2636/2008, που εκδόθηκε επί της παρούσας υπόθεσης, ΑΠ 799/09, ΑΠ 3/2007). Επομένως, κρίσιμη είναι η κατά το αλλοδαπό δίκαιο κατάφαση της νομιμότητας του νομικού δεσμού, που καθιστά τους πολιτικώς ενάγοντες μέλη της οικογένειας του θανόντος (γάμος -συγγένεια) και όχι ο ευρύς ή μη κύκλος των προσώπων, που απαρτίζουν την οικογένεια - δικαιούχο της αξίωσης. Έτσι, το ζήτημα ποιος έχει, στη συγκεκριμένη περίπτωση, τη συγγενική ιδιότητα του γονέα ή του αδελφού του θανόντος, συναρτάται με τη νομιμότητα του τελεσθέντος γάμου των γονέων και της εκ του γάμου γεννήσεως των τέκνων, θα κριθεί δε τούτο από το αλλοδαπό δίκαιο (βλ. την υπ' αριθμ. 8064/2009 αναβλητική απόφαση του παρόντος Δικαστηρίου). Ειδικότερα, κατά το άρθρο 13 παρ. 1 ΑΚ 1 "Οι ουσιαστικές προϋποθέσεις του γάμου ρυθμίζονται και για τα δύο πρόσωπα που πρόκειται να παντρευτούν από το δίκαιο της ιθαγένειας ενός απ' αυτά. Ο τύπος του γάμου ρυθμίζεται είτε κατά το δίκαιο της ιθαγένειας ενός από τα πρόσωπα που πρόκειται να παντρευτούν είτε κατά το δίκαιο του τόπου όπου τελείται". Εξάλλου, κατά το άρθρο 14 ΑΚ "Οι προσωπικές σχέσεις των συζύγων ρυθμίζονται κατά σειρά: 1. από το δίκαιο της τελευταίας κατά τη διάρκεια του γάμου κοινής ιθαγένειας τους, εφόσον ο ένας τη διατηρεί 2. από το δίκαιο της τελευταίας κατά τη διάρκεια του γάμου κοινής συνήθους διαμονής τους 3. από το δίκαιο με το οποίο οι σύζυγοι συνδέονται στενότερα", ενώ κατά το άρθρο 17 ΑΚ "Η ιδιότητα τέκνου ως γεννημένου σε γάμο κρίνεται κατά το δίκαιο που διέπει τις προσωπικές σχέσεις της μητέρας και του συζύγου της κατά το χρόνο της γέννησης του τέκνου ή, αν ο γάμος τους έχει λυθεί πριν από τη γέννηση, κατά το χρόνο της λύσης του γάμου". Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 18 ΑΚ "Οι σχέσεις μεταξύ γονέων και τέκνου ρυθμίζονται κατά σειρά: 1. από το δίκαιο της τελευταίας κοινής ιθαγένειας τους 2. από το δίκαιο της τελευταίας κοινής συνήθους διαμονής τους 3. από το δίκαιο της ιθαγένειας του τέκνου". Τέλος, κατά το άρθρο 28 ΑΚ "Οι κληρονομικές σχέσεις διέπονται από το δίκαιο της ιθαγένειας που είχε ο κληρονομούμενος όταν πέθανε". Στην προκείμενη περίπτωση, ενόψει της αλβανικής ιθαγένειας του θανατωθέντος αλλά και των παρισταμένων ως πολιτικώς εναγόντων (όλων αλβανών υπηκόων), η διαφορά φέρει στοιχεία αλλοδαπότητας και η προκριματική σχέση, σχετικά με το ποία πρόσωπα ανήκουν στην οικογένεια αυτού (αρθρ. 932 ΑΚ), και ειδικότερα, αν οι δηλώσαντες παράσταση πολιτικής αγωγής, ήτοι οι γονείς του θανατωθέντος και οι επτά αδελφοί αυτού, περιλαμβάνονται στην οικογένειά του, ώστε να δικαιούνται χρηματικής ικανοποίησης λόγω ψυχικής οδύνης, θα κριθεί, κατά τις προαναφερόμενες διατάξεις των άρθρων 13, 14, 17, 18 και 28 ΑΚ, από το αλβανικό δίκαιο. Σχετικά με το ανωτέρω ζήτημα, στην υπ' αριθ. πρωτ. 900/1-12-2009 νομική πληροφορία του Ελληνικού Ινστιτούτου Διεθνούς και Αλλοδαπού Δικαίου, αναφέρονται τα ακόλουθα: "Από την έρευνα, που έγινε στο αλβανικό

δίκαιο, προκύπτει ότι το δίκαιο αυτό δεν προβλέπει τον θεσμό της χρηματικής ικανοποίησης λόγω ψυχικής οδύνης. Ως εκ τούτου η εν λόγω νομοθεσία δεν μπορεί να προβλέπει και ποια πρόσωπα θα δικαιούνταν να ζητήσουν να τους καταβληθεί ένα χρηματικό ποσό, που δεν θεσπίζεται από τον νόμο. Τόσο ο προϊσχύσας (νόμος υπ' αριθ. 6599/29.6.1982) όσο και ο ισχύων από 20.12.2003 αλβανικός νόμος περί οικογένειας (νόμος υπ' αριθ. 9062/8.5.2003) αναγνωρίζουν μεν τον θεσμό της οικογένειας, δεν περιέχουν, ωστόσο, διατάξεις που να προσδιορίζουν, ποια ακριβώς πρόσωπα την αποτελούν. Το άρθρο 4 του νόμου υπ' αριθ. 6599/29.6.1982 προέβλεπε, ότι η οικογένεια έχει τον πυρήνα της στις σχέσεις που δημιουργούνται από τον γάμο, τη συγγένεια και την τεκνοποίηση, ενώ σύμφωνα με το άρθρο 78 του ίδιου νόμου προβλέπονται πέντε κατηγορίες προσώπων, που υποχρεούνται κατά σειρά προτεραιότητας να διατρέφουν συγγενικά τους πρόσωπα. Η ρύθμιση αυτή επαναλαμβάνεται και στο άρθρο 192 του ισχύοντος νόμου περί οικογένειας υπ' αριθ. 9062/8.5.2003, που έχει ως εξής: Άρθρο 192. Υπόχρεοι προς παροχή διατροφής είναι κατά την ακόλουθη σειρά: (α) ο ένας σύζυγος έναντι του άλλου και τα τέκνα έναντι των γονέων τους, (β) οι γονείς έναντι των τέκνων τους, (γ) οι κατιόντες έναντι των ανιόντων τους που δεν είναι γονείς τους, αναλόγως του βαθμού συγγενείας, (δ) οι ανιόντες έναντι των κατιόντων τους που δεν είναι τέκνα τους, αναλόγως του βαθμού συγγενείας, (ε) οι αδελφοί έναντι των αδελφών τους. Περαιτέρω, η εξ αδιαθέτου κληρονομική διαδοχή ρυθμίζεται από τον αλβανικό αστικό κώδικα της 29.7.1994 και συγκεκριμένα από τα άρθρα 360 επ. αυτού. Το άρθρο 360 ρυθμίζει ποια πρόσωπα καλούνται ως εξ αδιαθέτου κληρονόμοι ως εξής: Άρθρο 360. Εξ αδιαθέτου κληρονόμοι είναι τα τέκνα, τα εγγόνια, ο σύζυγος, οι γονείς, αδελφοί και αδελφές ως και τα τέκνα προαποβιωσάντων αδελφών, οι παππούδες και οι γιαγιάδες, τα ανίκανα προς εργασία πρόσωπα που συντηρούνταν από τον κληρονομούμενο, οι λοιποί συγγενείς ως τον έκτο βαθμό συγγενείας και το δημόσιο. Οι εν λόγω εξ αδιαθέτου κληρονόμοι καλούνται στην κληρονομική διαδοχή με τη σειρά που προβλέπει ο παρών νόμος. Σημειώνεται, ωστόσο, ότι οι παρατεθείσες ανωτέρω διατάξεις του νόμου περί οικογένειας αναφέρονται αποκλειστικά στα υπόχρεα και δικαιούμενα διατροφής πρόσωπα, ενώ το άρθρο 360 του αλβανικού αστικού κώδικα αναφέρεται στα πρόσωπα που καλούνται ως εξ αδιαθέτου κληρονόμοι του θανόντος, και όχι στη χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης. Δεδομένου δε ότι ο θεσμός της χρηματικής ικανοποίησης λόγω ψυχικής οδύνης δεν αναγνωρίζεται στο αλβανικό δίκαιο, δεν φαίνεται να υπάρχει νομολογιακή ερμηνεία της έννοιας της οικογένειας για τον σκοπό αυτό, όπως συμβαίνει στο ελληνικό δίκαιο κατά την εφαρμογή της ΑΚ 932". Ενόψει όλων των ανωτέρω, εφόσον στο αλβανικό δίκαιο, δεν γίνεται μεν προσδιορισμός της έννοιας του όρου "οικογένεια", ούτε και υπάρχει νομολογιακή ερμηνεία της ανωτέρω έννοιας, πλην όμως, παρ' όλα αυτά, αναγνωρίζεται ο θεσμός της οικογένειας, το Δικαστήριο κρίνει, ότι στην οικογένεια του θύματος περιλαμβάνονται τόσο οι γονείς, όσο και οι αδελφοί αυτού, αφού, σύμφωνα με το προαναφερόμενο άρθρο 360 του αλβανικού αστικού κώδικα, στην εξ αδιαθέτου διαδοχή, αμέσως μετά τα τέκνα, τα εγγόνια και τη σύζυγο, καλούνται οι γονείς και οι αδελφοί - αδελφές

του αποβιώσαντος, ενώ, και κατά το άρθρο 192 του ίδιου κώδικα (με το ίδιο περιεχόμενο, που είχε και ο προϊσχύσας υπ' αριθμ. 6599/29.6.1982 νόμος), σχετικά με την υποχρέωση διατροφής, στην πέμπτη κατηγορία, υφίσταται τέτοια υποχρέωση αδελφών έναντι των αδελφών αυτών. Στην προκείμενη περίπτωση, σύμφωνα με το από 11-2-2009 πιστοποιητικό γάμου του ληξιαρχείου της Περιφέρειας ..., που προσκομίζεται σε νόμιμη μετάφραση, οι ... και Ψ8 τέλεσαν νόμιμο γάμο την 1-9-1961. Επίσης, στην από 11-2-2009 βεβαίωση της Κοινότητας ... Αλβανίας, η οποία φέρει την υπογραφή την υπογραφή του Κοινοτάρχη και της υπαλλήλου του Ληξιαρχείου και η οποία προσκομίζεται σε νόμιμη μετάφραση, αναφέρονται τα ακόλουθα: "Δια της παρούσης βεβαιώνουμε ότι ο κ.... και η κ. Ψ8 στις 01-09-1961 με αριθμό πράξης 141 έχουν συνάψει πολιτικό γάμο, στο Σύμφωνα με τα Κρατικά Έγγραφα της Αλβανίας, απέκτησαν 8 νόμιμα τέκνα, οι οποίοι ολοκληρώνουν μια οικογένεια με τα παρακάτω τέκνα: 1) Ψ6, 2) ..., 3) Ψ5, 4) ..., 5) ..., 6) ..., 7) ... και 8)..." Εξάλλου, στο από 30-6-2004 πληρεξούσιο για δικαστική χρήση, το οποίο, επίσης, προσκομίζεται σε νόμιμη μετάφραση, αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι "οι γονείς, τα αδέρφια.... του ..., υιού του ... και της Ψ8, ήτοι 1)Ψ4 - Πατέρας -Υπογραφή, 2) Ψ8 - Μητέρα -Υπογραφή, 3) ...)- Υπογραφή, 4) ...- Αδερφή- Υπογραφή, 5) ... - Αδερφή - Υπογραφή, 6) Ψ1- Αδερφός- Υπογραφή, 7) Ψ9- Υπογραφή, 8) Ψ2 - Αδερφός - Υπογραφή, 9) Ψ7 - Αδερφή- Υπογραφή,... όλοι κάτοικοι του χωριού ..., της Κοινότητας ... της Δημοκρατίας της Αλβανίας" εξουσιοδοτούν το δικηγόρο Δημήτριο Πανταζή, να τους εκπροσωπήσει στα ποινικά και πολιτικά δικαστήρια και να ζητήσει για λογαριασμό τους τα αναφερόμενα ποσά. Το ως άνω πληρεξούσιο έγγραφο φέρει τις υπογραφές όλων των παραπάνω προσώπων, ενώ στο τέλος αυτού υπάρχει υπογραφή και σφραγίδα του Κοινοτάρχη, ο οποίος βεβαιώνει, με βάση τα έγγραφα που διαθέτει, τις αναφερόμενες στο εν λόγω έγγραφο συγγενικές σχέσεις. Στη βεβαίωση αυτή, όπως προκύπτει και από το όλο περιεχόμενο του εγγράφου, ενυπάρχει και βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής των προσώπων, που υπογράφουν το συγκεκριμένο πληρεξούσιο, αφού τα πρόσωπα αυτά υπέγραψαν ενώπιον του βεβαιούντος Κοινοτάρχη. Επίσης, υπάρχει βεβαίωση του συμβολαιογραφικού γραφείου του Φίερι Αλβανίας, με αριθμό εγγραφής 2135 και ημερομηνία 30-6-2004, με την οποία βεβαιώνεται η υπογραφή του μεταφραστή ..., ο οποίος μετέφρασε την πιο πάνω συμβολαιογραφική πράξη. Επομένως, από τα παραπάνω έγγραφα, πλήρως αποδεικνύεται α) ότι από τους δηλώσαντες παράσταση πολιτικής αγωγής οι ... και η Ψ8 τέλεσαν την 1-9-1961 νόμιμο, όπως άλλωστε δεν αμφισβητείται από τους κατηγορουμένους, πολιτικό γάμο, από τον οποίο απέκτησαν, όπως επίσης δεν αμφισβητείται, οκτώ γνήσια τέκνα. Από αυτά, τα επτά δήλωσαν παράσταση πολιτικής αγωγής, ενώ όγδοο τέκνο ήταν ο θανών στο ένδικο ατύχημα ..., και β) στο από 30-6-2004 πληρεξούσιο για δικαστική χρήση προς τον ανωτέρω δικηγόρο Δημήτριο Πανταζή υπάρχει βεβαίωση του αρμόδιου Κοινοτάρχη Αλβανίας για τη γνησιότητα της υπογραφής όλων των εντολέων, ήτοι των γονέων και αδελφών του θύματος. Επομένως, σύμφωνα με τις σκέψεις, που προηγήθηκαν, οι γονείς του θύματος και οι ανωτέρω επτά (αμφιθαλείς) αδελφοί αυτού,

νομίμως παρίστανται ως πολιτικώς ενάγοντες στην παρούσα δίκη και οι σχετικές ενστάσεις του πρώτου και του τρίτου των κατηγορουμένων, οι οποίοι, κατά τα ανωτέρω, προέβαλαν αντιρρήσεις αφενός μεν για την παράσταση ως πολιτικώς εναγόντων των αδελφών του θύματος, ως μη ανηκόντων αυτών στην οικογένεια του και διότι δεν πληρούνται οι νομότυπες διατυπώσεις, ήτοι το γνήσιο της υπογραφής για το νομότυπο της εξουσιοδότησης πρέπει να απορριφθούν

ως

αβάσιμες.

Ήδη οι αναιρεσείοντες με τον κοινό λόγο των αιτήσεων τους αναιρέσεως αιτιώνται απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας στο ακροατήριο εκ του ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δέχθηκε παρανόμως την παράσταση πολιτικής αγωγής (άρθρα 171 παρ. 2 και 510 παρ. 1 στοιχ. Α' του ΚΠΔ), αφού, εσφαλμένα ερμηνεύοντας και εφαρμόζοντας τις διατάξεις των άρθρων 192 και 360 του Αλβανικού Αστικού Κώδικα, (οι οποίες, κατ' αυτούς, αναφέρονται στη διατροφή και την κληρονομική διαδοχή), απέρριψε τις αντιρρήσεις τους και παρά τον νόμο δέχθηκε την παράσταση πολιτικής αγωγής και ακολούθως (μετά την καταδίκη των κατηγορουμένων και την επιβολή σ' αυτούς ποινής), επιδίκασε στους πολιτικώς ενάγοντες τα πρωτοδίκως επιδικασθέντα ποσά για χρηματική τους ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης. Ενώ έπρεπε, κατά τους αναιρεσείοντες, ορθά ερμηνεύοντας και εφαρμόζοντας (αναλογικά, αφού στον Αλβανικό Αστικό Κώδικα δεν προβλέπεται ο θεσμός της χρηματικής ικανοποίησης λόγω ψυχικής οδύνης) τις διατάξεις των άρθρων 641 και 643 του Αλβανικού Αστικού Κώδικα, στις οποίες ορίζονται τα πρόσωπα που δικαιούνται να απαιτήσουν από αδικοπραξία αποζημίωση λόγω θανάτου συγγενούς προσώπου ή πρόκλησης βλάβης στην υγεία αυτού, στα οποία ανήκουν τα ανήλικα τέκνα και η σύζυγος (χωρίς προϋποθέσεις), οι γονείς (υπό την προϋπόθεση ότι είναι ανίκανοι προς εργασία και διατρέφονται εν όλω ή εν μέρει από τον θανόντα), και τα πρόσωπα που συμβιώνουν με τον θανατωθέντα, στα οποία μπορεί να υπάγονται και τα αδέλφια (υπό την προϋπόθεση ότι συμβίωναν και διατρέφονταν από αυτόν), να αποβάλει την πολιτική αγωγή κατά το μέρος που αφορά τα αδέλφια.

Ο λόγος αυτός των αιτήσεων αναιρέσεως, είναι αβάσιμος και απορριπτέος, διότι το δευτεροβάθμιο δικαστήριο, (μετά την έκδοση της υπ' αριθμ. 2636/2010 απόφασης του Αρείου Πάγου η οποία έκρινε ότι η οφειλή χρηματικής ικανοποίησης για ψυχική οδύνη στους δικαιούχους από το θάνατο Αλβανικής υπηκοότητας και ιθαγένειας ατόμου ρυθμίζεται από το Ελληνικό ουσιαστικό δίκαιο και οι δικαιούχοι αυτής από το Αλβανικό δίκαιο ως εκ της Αλβανικής ιθαγένειας και υπηκοότητας του θανατωθέντα και των δικαιούχων), όπως σαφώς προκύπτει από το παραπάνω σκεπτικό του, ορθά ερμήνευσε και εφάρμοσε αναλογικά (αφού δεν προβλέπεται στον Αλβανικό Αστικό Κώδικα ο θεσμός της χρηματικής ικανοποίησης λόγω ψυχικής οδύνης, ούτε προσδιορίζεται η έννοια του όρου "οικογένεια" αναγνωρίζεται όμως ο θεσμός της οικογένειας), τις διατάξεις των άρθρων 192 και 360 του Αλβανικού Αστικού Κώδικα, - που αναφέρονται το μεν πρώτο στην διατροφή και προσδιορίζει τα υπόχρεα και δικαιούμενα διατροφής πρόσωπα, ορίζον ότι "υπόχρεοι προς παροχή διατροφής είναι κατά την ακόλουθη σειρά: α) ο ένας σύζυγος έναντι του άλλου και τα τέκνα έναντι των γονέων τους,

β) οι γονείς έναντι των τέκνων τους, γ) οι κατιόντες έναντι των ανιόντων τους που δεν είναι γονείς τους, αναλόγως του βαθμού συγγένειας, δ) οι ανιόντες έναντι των κατιόντων τους που δεν είναι τέκνα τους, αναλόγως του βαθμού συγγένειας ε) οι αδελφοί έναντι των αδελφών τους, το δεύτερο δε στην κληρονομική διαδοχή και προσδιορίζει τα πρόσωπα που καλούνται ως εξ αδιαθέτου κληρονόμοι του θανόντα, ορίζον ότι "εξ αδιαθέτου κληρονόμοι είναι τα τέκνα, τα εγγόνια, ο σύζυγος, οι γονείς, οι αδελφοί και αδελφές ως και τα τέκνα προαποβιωσάντων αδελφών, οι παππούδες και οι γιαγιάδες, τα ανίκανα προς εργασία πρόσωπα που συντηρούνταν από τον κληρονομούμενο, οι λοιποί συγγενείς ως τον έκτο βαθμό συγγένειας και το δημόσιο", - και δέχθηκε ότι τα αδέλφια του αποβιώσαντος αποτελούν "μέλη της οικογένειάς του" και ως εκ τούτου δικαιούνται να παραστούν ως πολιτικώς ενάγοντες για χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης, καθόσον οι εν λόγω διατάξεις των άρθρων 192 και 360 του Αλβανικού Αστικού Κώδικα καθορίζουν ευρύτερο κύκλο προσώπων, και χωρίς "προϋποθέσεις", που αποτελούν "τα μέλη της οικογένειας", αφού κατά το άρθρο 192 στην πέμπτη κατηγορία υφίσταται υποχρέωση διατροφής αδελφών έναντι των αδελφών, ενώ κατά το άρθρο 360 στην εξ αδιαθέτου διαδοχή αμέσως μετά τα τέκνα, τα εγγόνια και τη σύζυγο καλούνται οι γονείς του θανόντος και τα αδέλφια του, σε αντίθεση με τις μη εφαρμοστέες επί του προκειμένου και ειδικό θέμα ρυθμίζουσες διατάξεις των άρθρων 641 και 643 του Αλβανικού Αστικού Κώδικα, στις οποίες περιορίζονται τα πρόσωπα που δικαιούνται να απαιτήσουν από αδικοπραξία αποζημίωση λόγω θανάτου συγγενούς προσώπου ή πρόκλησης βλάβης στην υγεία αυτού, στα οποία πρόσωπα ανήκουν τα ανήλικα τέκνα και η σύζυγος (χωρίς προϋποθέσεις), οι γονείς (με την προϋπόθεση ότι είναι ανίκανοι για εργασία και διατρέφονταν εν όλω ή εν μέρει από τον θανατωθέντα), και τρίτα πρόσωπα που συμβιώνουν με τον θανατωθέντα, στα οποία μπορεί να υπάγονται και τα αδέλφια (υπό την προϋπόθεση ότι διατρέφονταν από αυτόν). Επομένως, η προσβαλλόμενη απόφαση σε ορθή ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 192 και 360 του Αλβανικού ΑΚ προέβη και δέχθηκε την πολιτική αγωγή κατά το μέρος που αφορά τα αδέλφια του θανόντος, και συνεπώς ο κοινός λόγος των αιτήσεων αναιρέσεως και των τριών αναιρεσιδόντων, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 329, 331, 333 παρ. 1, 358, 364 και 369 του ΚΠΔ, σε συνδυασμό με εκείνη του άρθρου 171 παρ. 1 στοιχ. Δ του ίδιου Κώδικα, προκύπτει ότι η λήψη υπόψη και η συνεκτίμηση από το δικαστήριο της ουσίας, ως αποδεικτικού στοιχείου, εγγράφου που δεν αναγνώσθηκε κατά τη συζήτηση στο ακροατήριο, συνιστά απόλυτη ακυρότητα και ιδρύει τον από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Α του ΚΠΔ λόγο αναιρέσεως, διότι έτσι παραβιάζεται η άσκηση του κατά το άρθρο 358 του ίδιου κώδικα δικαιώματος του κατηγορουμένου να προβαίνει σε δηλώσεις, παρατηρήσεις και εξηγήσεις σχετικώς με το αποδεικτικό μέσο. Στα πρακτικά της δημόσιας συζητήσεως, που συντάσσονται, δεν είναι απαραίτητο να αναφέρεται σε ποιο αποδεικτέο θέμα αφορά το έγγραφο, ούτε να καταχωρίζεται το περιεχόμενο του εγγράφου που αναγνώσθηκε. Αρκεί να

αναφέρονται στα πρακτικά τα στοιχεία που προσδιορίζουν την ταυτότητά του, κατά τρόπο ώστε να μπορεί να διαγνωσθεί ότι αναγνώσθηκε όλο το περιεχόμενο του, ώστε ο κατηγορούμενος, γνωρίζων πλήρως την ταυτότητα του, να έχει την ευχέρεια να ασκήσει τα από το άρθρο 358 του ΚΠΔ ως άνω δικαιώματα του, δεδομένου μάλιστα ότι, εφόσον πραγματοποιήθηκε όντως η ανάγνωση των εγγράφων αυτών, παρασχέθηκε η δυνατότητα στον κατηγορούμενο να προβεί σε δηλώσεις και εξηγήσεις που είναι σχετικές με το περιεχόμενο τους, αφού η δυνατότητα αυτή λογικώς δεν εξαρτάται μόνον από τον τρόπο κατά τον οποίο αναφέρονται στα πρακτικά τα αναγνωσθέντα έγγραφα. Στην προκειμένη περίπτωση, όπως προκύπτει από την παραδεκτή επισκόπηση για τις ανάγκες του αναιρετικού λόγου της πληττόμενης απόφασης και των πρακτικών της, τα οποία κατά το άρθρο 141 παρ. 3 του ΚΠΔ "ωσότου προσβληθούν για πλαστότητα, αποδεικνύουν όλα όσα αναγράφονται σ' αυτά, σύμφωνα με το άρθρο 140 και με αυτό το άρθρο" (μη επιτρεπομένης ανταποδείξεως, παρά μόνο με την προσβολή τους ως πλαστών), κατά τη συζήτηση της υποθέσεως στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο, αναγνώσθηκε, μεταξύ των άλλων, και το αναφερόμενο στην αίτηση αναιρέσεως έγγραφο που φέρει στα πρακτικά αύξοντα αριθμό 3, ήτοι η έκθεση αυτοψίας. Με την αναφορά αυτή του εν λόγω εγγράφου επαρκώς προσδιορίζεται η ταυτότητα του, εν όψει του ότι άλλο έγγραφο με τον ανωτέρω προσδιορισμό δεν αναγνώσθηκε, και δεν ήταν αναγκαία ειδικότερη μνεία πρόσθετων στοιχείων προσδιορισμού του, όπως το περιεχόμενο, ο συντάκτης, η χρονολογία αυτού, τα πρόσωπα στα οποία αφορά κτλ, αφού με την ανάγνωση του στην επ' ακροατηρίου διαδικασία, κατέστη γνωστό το εν λόγω έγγραφο και κατά το περιεχόμενο του στον αναιρεσιόντα, οπότε αυτός είχε πλήρη δυνατότητα να προβεί σε δηλώσεις και εξηγήσεις σε σχέση με το περιεχόμενο του, γεγονός που δεν εξαρτήθηκε πάντως από τον τρόπο προσδιορισμού του στα πρακτικά της δίκης και ο οποίος σε κάθε περίπτωση δεν προέβαλε καμία αντίρρηση.

Επομένως, ορθώς έλαβε υπόψη του το δικαστήριο της ουσίας το ως άνω έγγραφο, ο δε σχετικός λόγος, από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Α του ΚΠΔ, λόγος των προσθέτων λόγων της αιτήσεως αναιρέσεως, με τον οποίο ο τρίτος αναιρεσιών Χ3 επικαλείται την πλημμέλεια της κατά το άρθρο 171 παρ. 1 στοιχ. Δ' του ΚΠΔ απόλυτης ακυρότητας κατά τη διαδικασία στο ακροατήριο, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Η απαιτούμενη από τις διατάξεις των άρθρων 93 παρ. 3 του Συντάγματος και 139 του ΚΠΔ ειδική και εμπειριστατωμένη αιτιολογία της καταδικαστικής απόφασης, η έλλειψη της οποίας ιδρύει τον από το άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Δ του ΚΠΔ λόγο αναιρέσεως, υπάρχει όταν περιέχονται σ' αυτή με πληρότητα, σαφήνεια και χωρίς αντιφάσεις ή λογικά κενά, τα πραγματικά περιστατικά που προέκυψαν από την ακροαματική διαδικασία, στα οποία στηρίχθηκε η κρίση του δικαστηρίου για την συνδρομή των αντικειμενικών και υποκειμενικών στοιχείων του εγκλήματος, οι αποδείξεις που τα θεμελίωσαν και οι σκέψεις και οι νομικοί συλλογισμοί με βάση τους οποίους έγινε η υπαγωγή των περιστατικών που αποδείχθηκαν

στην ουσιαστική ποινική διάταξη που στη συγκεκριμένη περίπτωση εφαρμόσθηκε. Η αιτιολογία της αποφάσεως παραδεκτά συμπληρώνεται με το διατακτικό, μαζί με το οποίο αποτελεί ενιαίο σύνολο. Σε σχέση με τα αποδεικτικά μέσα πρέπει να προκύπτει με βεβαιότητα ότι έχουν ληφθεί όλα στο σύνολο τους και όχι ορισμένα από αυτά. Για τη βεβαιότητα δε αυτή αρκεί να μνημονεύονται όλα, έστω κατά το είδος τους (μάρτυρες, έγγραφα κτλ) χωρίς ανάγκη ειδικότερης αναφοράς τους και μνεία του τι προέκυψε από καθένα. Στην προκειμένη περίπτωση με την προσβαλλόμενη υπ' αριθμ. 1125/2010 απόφαση το Τριμελές Εφετείο Αθηνών, που δίκασε σε δεύτερο βαθμό, και μετά από συνεκτίμηση όλων των αποδεικτικών μέσων που κατ' είδος μνημονεύονται, οι αναιρεσείοντες κηρύχθηκαν ένοχοι ανθρωποκτονίας από αμέλεια και επιβλήθηκε σε καθένα από αυτούς ποινή φυλάκισης δώδεκα (12) μηνών. Για να καταλήξει στην κρίση του αυτή το δευτεροβάθμιο δικαστήριο δέχθηκε, στο σκεπτικό του, τα εξής:

Κατά το άρθρο 302 παρ. 1 του ΠΚ, "Όποιος επιφέρει από αμέλεια τον θάνατο άλλου τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών". Από το συνδυασμό της διατάξεως αυτής προς εκείνη του άρθρου 28 του ιδίου Κωδικός, κατά την οποία "από αμέλεια πράττει όποιος από έλλειψη της προσοχής την οποία όφειλε κατά τις περιστάσεις και μπορούσε να καταβάλει είτε δεν προέβλεψε το αξιόποينو αποτέλεσμα που προκάλεσε η πράξη του, είτε το προέβλεψε ως δυνατό, πίστεψε όμως ότι δεν θα επερχόταν", προκύπτει ότι για την στοιχειοθέτηση του προβλεπομένου από τις ανωτέρω διατάξεις εγκλήματος της ανθρωποκτονίας από αμέλεια απαιτείται: α) μη καταβολή από τον δράστη της επιβαλλόμενης κατ' αντικειμενική κρίση, προσοχής, την οποία κάθε μετρίως συνετός και ευσυνειδητός άνθρωπος οφείλει υπό τις ίδιες πραγματικές καταστάσεις να καταβάλει, βάσει των νομικών κανόνων, των συνηθειών, που επικρατούν στις συναλλαγές, της κοινής πείρας και λογικής και της συνήθους πορείας των πραγμάτων, β) δυνατότητα αυτού, βάσει των προσωπικών του περιστάσεων, γνώσεων και ικανοτήτων και κυρίως εξαιτίας της υπηρεσίας του ή του επαγγέλματος του να προβλέψει και αποφύγει το αξιόποينو αποτέλεσμα, το οποίο από έλλειψη της προαναφερομένης προσοχής, είτε δεν προέβλεψε (άνευ συνειδήσεως αμέλεια), είτε το προέβλεψε ως δυνατό, πίστευε όμως ότι δεν θα επερχόταν (συνειδητή αμέλεια), και γ) να υπάρχει αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της πράξεως ή της παραλείψεως του δράστου και του επελθόντος αποτελέσματος. Η παράλειψη, ως έννοια, ενυπάρχει σε κάθε είδος αμελείας, εφ' όσον το ένα σκέλος της ποινικής ευθύνης θεμελιούται στην μη καταβολή της προσήκουσας, κατά την προδιαληφθείσα νομική έννοια, προσοχής, δηλαδή σε παράλειψη. Όταν, όμως, η αμέλεια δεν συνίσταται σε ορισμένη πράξη (ενέργεια ή παράλειψη), εκ της οποίας επήλθε το αξιόποينو αποτέλεσμα, αλλά συνιστά σύνολο συμπεριφοράς που προηγήθηκε αυτού, τότε, για τη θεμελίωση της ανθρωποκτονίας από αμέλεια ή σωματικής βλάβης από αμέλεια, ως εγκλήματος δια παραλείψεως τελουμένου, απαιτείται και η συνδρομή των ουσιαστικών όρων του άρθρου 15 ΠΚ, σύμφωνα με το οποίο "όπου ο νόμος για την ύπαρξη αξιόποινης πράξης απαιτεί να έχει επέλθει ορισμένο αποτέλεσμα, η μη αποτροπή του τιμωρείται όπως η πρόκληση του με ενέργεια, αν ο υπαίτιος

της παράλειψης είχε ιδιαίτερη νομική υποχρέωση να παρεμποδίσει την επέλευση του αποτελέσματος". Από την τελευταία διάταξη συνάγεται, ότι για την στοιχειοθέτηση του εγκλήματος δια παραλείψεως τελεσθέντος δεν αρκεί η ύπαρξη κάποιας γενικής νομικής υποχρέωσης προς παροχή συνδρομής για την πρόληψη του εγκληματικού αποτελέσματος, ούτε και απλής ηθικής προς τούτο υποχρέωσης, αλλ' απαιτείται να υπάρχει ιδιαίτερη νομική υποχρέωση, της οποίας το περιεχόμενο συνίσταται ειδικώς στην αποτροπή του εγκληματικού αποτελέσματος δι' ιδίων ενεργειών του δράστη αμέσως επενεργουσών, ως υπέχοντος, έναντι της εννόμου τάξεως, θέση εγγυητή της διαφυλάξεως του δια του άνω αποτελέσματος προσβαλλόμενου εννόμου αγαθού. Η ιδιαίτερη αυτή νομική υποχρέωση προς παρεμπόδιση της επελεύσεως του βλαπτικού γα ορισμένο έννομο αγαθό αποτελέσματος, δύναται να πηγάζει κυρίως: α) από ρητή, επιτακτικού χαρακτήρα, διάταξη του νόμου, β) από σύμπλεγμα νομικών καθηκόντων, συνδεομένων με ορισμένη έννομη θέση του υπόχρεου προς ενέργεια, γ) από ειδική σχέση, δυναμένη να θεμελιωθεί είτε σε συμβατικό δεσμό, είτε και σε προηγούμενη ενέργεια του υπαιτίου της παραλείψεως, δια της οποίας αυτός ανεδέχθη εκουσίως την αποτροπή κινδύνων στο μέλλον, δ) από ορισμένη προηγηθείσα συμπεριφορά του υπαιτίου, εκ της οποίας εδημιουργήθη ο κίνδυνος επελεύσεως του βλαπτικού αποτελέσματος. Η ιδιαίτερη αυτή νομική υποχρέωση πρέπει να αναφέρεται και να αιτιολογείται στην απόφαση εκτός, αν προκύπτει από την ιδιότητα του υπαιτίου έτσι, ώστε να μην είναι αναγκαίος ο προσδιορισμός αυτής από ειδική, επιτακτικού χαρακτήρα, διάταξη νόμου (ΑΠ 354/10). Περαιτέρω, στο άρθρο 40 παρ. 1 του π.δ/τος 1073/1981 "Περί μέτρων ασφαλείας κατά την εκτέλεσιν εργασιών εις εργοτάξια οικοδομών και πάσης φύσεως έργων αρμοδιότητος Πολιτικού Μηχανικού" ορίζεται ότι "1. Καταπακταί δαπέδων, ανοίγματα κλιμάκων, υαλωταί στέγαι, φωταγωγοί, εκσκαφαί, τάφροι, φρεάτια αύλακες και άλλα επικίνδυνα χάσματα... πρέπει να εξασφαλίζονται κατά πτώσεων περιμετρικώς δια στηθαίου μετά χειρολισθήρος ελαχίστου ύψους ενός (1,00) μέτρου από του δαπέδου, σανίδος μεσοδιαστήματος και θωρακίου (σοβατεπί), ή δι' επικαλύψεως ικανής αντοχής". Σύμφωνα με το άρθρο 111 παρ. 1 του ίδιου ως άνω π.δ/τος "Για την διαρκή επίβλεψιν και επιμέλεια της εφαρμογής του παρόντος ως και του ΠΔ 778/1980 "περί μέτρων ασφαλείας κατά την εκτέλεσιν οικοδομικών εργασιών" εις τας οικοδομικάς και εν γένει εργοταξιακάς εργασίας, παρίστανται ανελλιπώς καθ' όλη την διάρκειαν της ημερησίας εργασίας οι νόμω υπόχρεοι εργοδότη ή εκπρόσωπος τούτων. Σύμφωνα δε με την παρ. 3 του ίδιου άρθρου, οι εργολάβοι και υπεργολάβοι "οφείλουν διαρκώς να καθοδηγούν τους εργαζομένους περί των κατά φάσιν εργασίας απαιτούμένων μέτρων ασφαλείας". Όμως, υπεύθυνος για την εφαρμογή των άνω μέτρων ασφαλείας είναι και ο επιβλέπων πολιτικός μηχανικός ως εκ του επαγγέλματος του (άρθρο 315 παρ. 1 ΠΚ) αλλά και σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 1 ΠΔ 1073/1981 και 3 παρ. 1, 2 του ΒΔ της 25.8.-5.9.1920, όπως αντικαταστάθηκε με άρθρο 1 β' Ν 2943/1922 (βλ. ΑΠ 1743/04). Περαιτέρω, σύμφωνα με το ΠΔ 305/1996 "Ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας που πρέπει να εφαρμόζονται στα προσωρινά ή κινητά εργοτάξια", Παράρτημα IV,

μέρος Β, Τμήμα ΙΙ, παρ. 5.1 "Οι πτώσεις από ύψος πρέπει να προλαμβάνονται, ιδίως μέσω στερεών κιγκλιδωμάτων με επαρκές ύψος που θα διαθέτουν τουλάχιστον ένα εμπόδιο στη στάθμη του δαπέδου, ένα χειρολισθήρα και ενδιάμεσο οριζόντιο στοιχείο, ή άλλο ισοδύναμο μέσο, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία". Σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 8 και 9 του ανωτέρω π.δ/τος, υποχρέωση για τη λήψη των ανωτέρω μέτρων έχουν τόσο ο κύριος του έργου, όσο και οι εργολάβοι και υπεργολάβοι. Παρόμοια, με τις ανωτέρω, είναι και η διάταξη του άρθρου 20 του π.δ/τος 778/1980 "Περί των μέτρων ασφαλείας κατά την εκτέλεση οικοδομικών εργασιών", στην οποία ορίζεται, ότι "Φωταγωγοί, φρέατα ανελκυστήρων και εν γένει ανοίγματα επί των δαπέδων, δέον όπως προστατεύονται είτε περιμετρικώς δι' ανθεκτικών κιγκλιδωμάτων ύψους τουλάχιστον ενός (1.00) μέτρον και θωρακίων ύψους δεκαπέντε εκατοστών (0,15) του μέτρου, είτε δια της πλήρους καλύψεως των δι' αμετακίνητου στερεού σανιδώματος πάχους δύο και ημίσεος εκατοστών (0,025) του μέτρου, ηλουμένου επί ανθεκτικού πλαισίου εκ ξύλινων λατακίων, είτε δια της τοποθετήσεως σιδηρού πλέγματος οπλισμού στερεουμένου εντός της πλακός κατά την κατασκευήν της". Το άρθρο 1 του ανωτέρω π.δ/τος 778/1980 ορίζει ότι "επί ανεγέρσεως κατεδαφίσεως κλπ οικοδομών ... τηρούνται υπό του κατά νόμον υπευθύνου του έργου και αι ειδικαί διατάξεις των επομένων άρθρων", τέτοιος δε υπεύθυνος του έργου, κατά την έννοια της ανωτέρω διάταξης είναι και ο επιβλέπων το έργο μηχανικός (βλ. ΑΠ 751/1987 ΕΛΔ 1988, ΑΠ 636/1993 Π.Χ. ΜΓ 412, ΕΑ 8950/03), καθώς και ο εργολάβος τμήματος του έργου (ΑΠ 629/06). Εξάλλου, στο ν. 1396/1983 "Υποχρεώσεις λήψης και τήρησης των μέτρων ασφαλείας στις οικοδομές", ορίζονται τα ακόλουθα: Άρθρο 3. Υποχρεώσεις εργολάβου και υπεργολάβου ολόκληρου του έργου. Ο εργολάβος και υπεργολάβος ολόκληρου του έργου, ανεξάρτητα εάν αυτό εκτελείται ολικά ή κατά τμήματα με υπεργολάβους, είναι συνυπεύθυνοι και υποχρεούνται: 1. Να λαμβάνουν και να τηρούν όλα τα μέτρα ασφαλείας που αφορούν ολόκληρο το έργο. 2. Να τηρούν, σύμφωνα με τους κανόνες της επιστήμης και της τέχνης, τις οδηγίες του επιβλέποντος, όπως προβλέπονται στο άρθρο 7 του νόμου αυτού. 3. Να εφαρμόζουν σύμφωνα με τους κανόνες της επιστήμης και της τέχνης, τη μελέτη μέτρων ασφαλείας, που ορίζεται στο άρθρο 6 του παρόντος. Άρθρο 5. Υποχρεώσεις εργολάβου και υπεργολάβου τμήματος του έργου. Ο εργολάβος και υπεργολάβος τμήματος του έργου είναι συνυπεύθυνοι και υποχρεούνται: 1. Να λαμβάνουν και να τηρούν όλα τα μέτρα ασφαλείας που αφορούν στο τμήμα του έργου που ανέλαβαν, ανεξάρτητα εάν αυτό εκτελείται ολόκληρο ή κατά τμήματα με υπεργολάβους. 2. Να τηρούν, σύμφωνα με τους κανόνες της επιστήμης και της τέχνης, τις οδηγίες του επιβλέποντος, όπως προβλέπονται στο άρθρο 7 του νόμου αυτού και αφορούν στο τμήμα του έργου που έχει αναλάβει. 3. Να εφαρμόζουν, σύμφωνα με τους κανόνες της επιστήμης και της τέχνης, τη μελέτη μέτρων ασφαλείας που ορίζεται στο άρθρο 6 του παρόντος, εφόσον αφορά στο τμήμα του έργου το οποίο έχουν αναλάβει. Άρθρο 7. Υποχρεώσεις επιβλέποντος. Ο επιβλέπων, εκτός από τις υποχρεώσεις που πηγάζουν από άλλες διατάξεις, έχει και τις ακόλουθες: 1. Να δίνει οδηγίες κατασκευής, σύμφωνες με τους

κανόνες της επιστήμης και της τέχνης, για την εκτέλεση εργασιών αντιστηρίξεων, σταθερών ικριωμάτων και πίνακα διανομής ηλεκτρικού ρεύματος. Να επιβλέπει την τήρηση των οδηγιών αυτών πριν από την έναρξη των εργασιών και περιοδικά κατά την εκτέλεσή τους. 2.... 3. Να επιβλέπει την εφαρμογή της μελέτης μέτρων ασφαλείας που αναφέρεται στο άρθρο 6 του νόμου αυτού και να δίνει τις σχετικές οδηγίες. 4. Να δίνει οδηγίες σε περίπτωση σοβαρών ή επικίνδυνων έργων και εάν χρειάζεται να συντάσσει μελέτη για την προσαρμογή των προδιαγραφών των μέτρων ασφαλείας που προβλέπονται. 5. Να υποδεικνύει εγγράφως στον κύριο του έργου, στην περίπτωση του άρθρου 4 & 1 και 2 του παρόντος, τα απαιτούμενα μέτρα ασφαλείας κατά περίπτωση και φάση του έργου". Στην προκείμενη περίπτωση, από την χωρίς όρκο κατάθεση των πολιτικώς εναγόντων, τις ένορκες καταθέσεις των μαρτύρων κατηγορίας και υπερασπίσεως, τα πρακτικά της πρωτοβάθμιας δίκης που αναγνώστηκαν, τα έγγραφα που αναγνώστηκαν και αναφέρονται στα πρακτικά της παρούσας δίκης, τη θεώρηση της φωτογραφίας, που επίσης αναφέρεται στα πρακτικά, τις απολογίες των κατηγορουμένων και την όλη αποδεικτική διαδικασία αποδείχθηκαν τα ακόλουθα: Κατά το έτος 2002 η εταιρεία με την επωνυμία "ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε. - ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ" προέβαινε, ως ανάδοχος - εργολάβος, στην εκτέλεση εργασιών ανέγερσης του "Κτιρίου Γραφείων της Εταιρείας Ανάπτυξης των Σταθμών Εξυπηρέτησης Αυτοκινήτων", που βρίσκεται στο 42,2 χλμ της Ο δεύτερος κατηγορούμενος, Χ2, πολιτικός μηχανικός, είχε διοριστεί (προσληφθεί) από την ως άνω εργολάβο εταιρεία ως εργοταξιάρχης, έχοντας, δηλαδή, αποδεχθεί το διορισμό του ήταν εξουσιοδοτημένος εκπρόσωπος - προστηθείς από αυτή κατά την εκτέλεση του έργου, με καθήκοντα το συντονισμό της εκτέλεσης των εργασιών από τα διάφορα συνεργεία, αλλά και τον έλεγχο της τήρησης των προβλεπόμενων απαραίτητων μέτρων ασφαλείας στο συγκεκριμένο εργοτάξιο. Εξάλλου, ο τρίτος κατηγορούμενος, Χ3, επίσης, πολιτικός μηχανικός, προστηθείς και αυτός από την ανωτέρω εργολάβο εταιρεία, ήταν Διευθυντής και επιβλέπων μηχανικός του όλου έργου: Με το από 20-11-2002 ιδιωτικό συμφωνητικό, η πιο πάνω εργολάβος εταιρεία ανέθεσε στον πρώτο κατηγορούμενο Χ1 και αυτός ανέλαβε, ως υπεργολάβος, την εκτέλεση των εργασιών τοιχοποιίας του προαναφερόμενου έργου. Κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης των εν λόγω εργασιών, και συγκεκριμένα στις 16-12-2002, ο πρώτος κατηγορούμενος, υπεργολάβος - προστηθείς από την εργολάβο, προσέλαβε με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας τον αλβανό υπήκοο ..., ηλικίας 21 ετών, προκειμένου να εργαστεί στο συνεργείο του ως ανειδίκευτος εργάτης. Την πρώτη αυτή ημέρα (16-12-2002), ο πρώτος κατηγορούμενος ανέθεσε στον πιο πάνω εργαζόμενο, να καθαρίσει τα μπάζα από το δεύτερο όροφο της οικοδομής, που είχε επιφάνεια μεγαλύτερη των 2.000 τ.μ., διότι επρόκειτο να αρχίσουν οι εργασίες τοιχοποιίας στον ανωτέρω όροφο. Όμως, ενώ ο ως άνω εργαζόμενος εκτελούσε την ανατεθείσα σ' αυτόν εργασία, αιφνιδίως έπεσε σ' ένα από τα υπάρχοντα φρεάτια διέλευσης ηλεκτρομηχανολογικών εγκαταστάσεων, διαστάσεων πλάτους 0,90 εκ., μήκους 4,50 μέτρων, που υπάρχουν στον όροφο αυτό και κατέληξε, μέσω αντίστοιχων παράλληλων φρεατίων, που υπάρχουν σε κάθε όροφο, στο δάπεδο του πρώτου υπογείου,

που βρίσκεται σε βάθος 12 μέτρων περίπου, με αποτέλεσμα τον βαρύτατο τραυματισμό του. Ειδικότερα, αυτός υπέστη βαρείες κακώσεις κεφαλής, θώρακος και κοιλίας, εξ αιτίας των οποίων, ως μόνης ενεργού αιτίας, επήλθε ο θάνατος του στις 5-1-2003, στην Μονάδα Εντατικής Θεραπείας διακομίσθηκε του Νοσοκομείου ΚΑΤ, όπου μεταφέρθηκε αμέσως μετά τον τραυματισμό του (βλ. υπ' αριθμ. 72 έγγραφο του Νοσοκομείου ΚΑΤ και την από 9-1-2003 ιατροδικαστική έκθεση νεκροψίας). Την επόμενη ημέρα του ατυχήματος (17-6-2002) διενεργήθηκε αυτοψία από Επιθεωρητές του Υπουργείου Εργασίας και συντάχθηκε η υπ' αριθμ. 637/2002 έκθεση αυτοψίας, στην οποία αναφέρεται, ότι "το ατύχημα συνέβη γιατί στο συγκεκριμένο σημείο, το φρεάτιο των ηλεκτρομηχανολογικών εγκαταστάσεων δεν διέθετε προστασία έναντι πτώσης, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία...", ήτοι λόγω του ότι δεν είχαν ληφθεί τα απαραίτητα μέτρα προστασίας, που προβλέπονται στις ως άνω διατάξεις των π.δ/των 1073/1981 (άρθρο 40 παρ. 1) και 305/1996 (Παράρτημα IV, μέρος Β, Τμήμα II, παρ. 5.1), που ρητά αναφέρονται στην ως εν λόγω έκθεση αυτοψίας. Από τη συνεκτίμηση του όλου αποδεικτικού υλικού αποδεικνύεται, ότι ο κατά τον παραπάνω τρόπο επελθών θάνατος του ... οφείλεται σε αμέλεια των τριών κατηγορουμένων, ήτοι στην μη καταβολή από αυτούς της επιβαλλόμενης, κατ' αντικειμενική κρίση, προσοχής, την οποία κάθε μετρίως συνετός και ευσυνειδήτος άνθρωπος όφειλε υπό τις ίδιες πραγματικές καταστάσεις να καταβάλει, βάσει των νομικών κανόνων, των συνηθειών, που επικρατούν στις συναλλαγές, της κοινής πείρας και λογικής και της συνήθους πορείας των πραγμάτων, και την οποία προσοχή οι κατηγορούμενοι μπορούσαν να καταβάλουν, βάσει των προσωπικών τους περιστάσεων, γνώσεων και ικανοτήτων και κυρίως εξαιτίας του επαγγέλματος τους, ώστε να προβλέψουν και να αποφύγουν το αξιόποينو αποτέλεσμα, το οποίο, όμως, τελικώς από έλλειψη της προαναφερομένης προσοχής δεν προέβλεψαν (άνευ συνειδήσεως αμέλεια). Συγκεκριμένα, οι κατηγορούμενοι, ενώ όφειλαν και μπορούσαν να προβούν στη λήψη και τήρηση των απαραίτητων μέτρων ασφαλείας, που προβλέπονται από τις ως άνω διατάξεις των π.δ/των 1073/1981 (άρθρο 40 παρ. 1) και 305/1996 (Παράρτημα IV, μέρος Β, Τμήμα II, παρ. 5.1), σε συνδυασμό και με αυτές του π.δ/τος 778/1980 και του ν. 1396/1983, που επίσης αναφέρονται παραπάνω, αλλά και τις αντίστοιχες του π.δ/τος 609/1985 και 2229/2004, για την προστασία των εργαζομένων και τρίτων κατά την εκτέλεση οικοδομικών έργων, παρέλειψαν να εξασφαλίσουν το ένδικο φρεάτιο του δευτέρου ορόφου της συγκεκριμένης οικοδομής κατά του κινδύνου πτώσεως σ' αυτό κάποιου εργαζόμενου. Ειδικότερα, οι τρεις κατηγορούμενοι, με τις προαναφερόμενες ιδιότητές τους, (ήτοι ο πρώτος εξ αυτών, ως υπεργολάβος, ο οποίος είχε προσλάβει και απασχολούσε τον θανόντα εργαζόμενο στο συνεργείο του), ο δεύτερος (Χ2), ως πολιτικός μηχανικός, που είχε διοριστεί (προσληφθεί) από την εργολάβο εταιρεία ως εργοταξίαρχης και ήταν εξουσιοδοτημένος εκπρόσωπος - προστηθείς από αυτή κατά την εκτέλεση του έργου, με καθήκοντα το συντονισμό της εκτέλεσης των εργασιών από τα διάφορα συνεργεία, αλλά και τον έλεγχο της τήρησης των προβλεπόμενων απαραίτητων μέτρων ασφαλείας στο συγκεκριμένο εργοτάξιο, (και ο τρίτος (Χ3), πολιτικός μηχανικός, ο

οποίος ήταν Διευθυντής και επιβλέπων μηχανικός του όλου έργου), παρέλειψαν να κατασκευάσουν στο πιο πάνω φρεάτιο στερεά κιγκλιδώματα ή περιμετρικό στηθαίο ύψους ενός μέτρου από του δαπέδου με την τοποθέτηση σανίδας στο μεσοδιάστημα και σοβατεππί, ούτε και ασφάλισαν αυτό με οποιαδήποτε επικάλυψη ικανής αντοχής, αλλά το είχαν αφήσει τελείως ακάλυπτο, επί πλέον δε ο τρίτος παρέλειψε, να επιβλέψει, αν πράγματι είχαν εφαρμοστεί τα απαιτούμενα μέτρα ασφαλείας. Είναι χαρακτηριστικό, ότι οι κατηγορούμενοι παρέλειψαν να προβούν και σε απλή τοποθέτηση ειδικότερης σήμανσης του φρεατίου, ενόψει του ότι δεν υπήρχαν τα ανωτέρω απαραίτητα μέτρα ασφαλείας και δεν είχαν αρχίσει οι εργασίες τοιχοποιίας. Σύμφωνα δε με όσα αναφέρονται στη μείζονα σκέψη, υπεύθυνοι για τη διαρκή επίβλεψη και επιμέλεια της λήψης και τήρησης των ως άνω μέτρων ασφαλείας ήταν (τόσον ο πρώτος κατηγορούμενος ως υπεργολάβος) και ο δεύτερος κατηγορούμενος ως εξουσιοδοτημένος εκπρόσωπος της εργολάβου εταιρείας στην εκτέλεση του έργου, οι οποίοι όφειλαν διαρκώς να καθοδηγούν τον παθόντα σχετικά με τα απαιτούμενα στη συγκεκριμένη φάση των εργασιών μέτρα ασφαλείας, (όσο και ο τρίτος κατηγορούμενος ως διευθυντής του όλου έργου και επιβλέπων μηχανικός (ΑΠ 1029/08, ΑΠ 870/06, ΑΠ 382/01), όφειλαν δε όλοι, με βάση τις ανωτέρω ιδιότητες, να τηρούν όλα τα αναγκαία μέτρα για την ασφάλεια, την υγεία και τη σωματική ακεραιότητα των εργαζομένων. Παρ' όλα αυτά οι κατηγορούμενοι δεν φρόντισαν, όπως κάθε μετρίως συνετός άνθρωπος θα έπραττε και όπως οι ίδιοι μπορούσαν να πράξουν, λόγω των ιδιοτήτων τους, να προβούν, προς εξασφάλιση κατά πτώσεων εντός του φρεατίου των εργαζομένων, στην περιφράξη ή επικάλυψη αυτού, κατά τα οριζόμενα στις ως άνω οικείες διατάξεις, δοθέντος και του ότι το φρεάτιο, λόγω της θέσεως και των διαστάσεων αυτού, ήταν επικίνδυνο για τους εργαζόμενους στην οικοδομή. Έτσι, εξ αιτίας των πιο πάνω παραλείψεων των κατηγορουμένων, επήλθε το συγκεκριμένο αποτέλεσμα, ήτοι η πτώση του ...στο φρεάτιο και ο θανάσιμος τραυματισμός του, τον οποίο οι κατηγορούμενοι εξ αιτίας της αμέλειας τους δεν προέβλεψαν. Οι ισχυρισμοί των κατηγορουμένων, ότι είχαν ληφθεί από αυτούς τα απαραίτητα μέτρα ασφαλείας, συνιστάμενα στην ύπαρξη κάθετων σιδηρών (μπετόβεργων), που είχαν τοποθετηθεί στην πλάκα με διάτρηση αυτής, αλλά και πλέγματος, που όμως αφαιρέθηκαν την ημέρα του ατυχήματος από τεχνικό συνεργείο της εργολάβου εταιρείας, διότι επέκειτο η έναρξη των εργασιών τοιχοποιίας στο συγκεκριμένο φρεάτιο, καθώς και οι σχετικές καταθέσεις των μαρτύρων υπερασπίσεως, αναιρούνται πλήρως από την υπ' αριθμ. 637/2002 έκθεση αυτοψίας των Επιθεωρητών του Υπουργείου Εργασίας ... και ..., στην οποία σαφώς αναφέρεται, ότι δεν είχαν ληφθεί τα απαραίτητα μέτρα προστασίας, που προβλέπονται στις σχετικές διατάξεις των π.δ/των 1073/1981 (άρθρο 40 παρ. 1) και 305/1996 (Παράρτημα IV, μέρος Β, Τμήμα II, παρ. 5.1), χωρίς να γίνεται οποιαδήποτε μνεία για προηγούμενη τοποθέτηση αυτών και αφαίρεση τους στη συνέχεια, με βάση τις σχετικές ενδείξεις στα σημεία, όπου κατά τους κατηγορουμένους ήσαν εμπεγμένα τα σίδερα. Η μη λήψη των ως άνω αναγκαίων μέτρων ασφαλείας ενισχύεται και από το γεγονός ότι οι κατηγορούμενοι δεν είχαν λάβει αντίστοιχα μέτρα ασφαλείας και στους λοιπούς

ορόφους, οπωσδήποτε δε στον πρώτο όροφο και στο ισόγειο, όπως τούτο προκύπτει από το γεγονός ότι ο παθών κατά την πτώση του κατέληξε από το δεύτερο όροφο στο υπόγειο της οικοδομής, ενώ, σε περίπτωση που είχαν ληφθεί μέτρα ασφαλείας στον πρώτο όροφο και στο ισόγειο της οικοδομής, η πτώση του θα σταματούσε στα ανωτέρω επίπεδα της οικοδομής και δεν θα έπεφτε στο υπόγειο. Τα ανωτέρω προκύπτουν και από τις καταθέσεις των δύο πολιτικώς εναγόντων Ψ1 και Ψ2, οι οποίοι κατέθεσαν, ότι μετέβησαν την επόμενη ημέρα στο σημείο, όπου έπεσε ο αδελφός τους, και διαπίστωσαν, ότι δεν είχαν ληφθεί τα ανωτέρω μέτρα ασφαλείας. Συγκεκριμένα κατέθεσαν, ότι δεν υπήρχε "ούτε πλέγμα ούτε σύρμα... πουθενά δεν υπήρχαν μέτρα ασφαλείας... δεν ήταν πατωμένα τα κενά με ξύλα... είχε και άλλα φρεάτια, κανένα δεν είχε μέτρα ασφαλείας" (ο πρώτος), και ότι "πήγαμε στην οικοδομή... ακαθάριστη πλάκα με μπάζα και χαρτιά ήταν, χτιζόταν περιφερειακά και όχι το συγκεκριμένο άνοιγμα. Σε όλους τους ορόφους ήταν το ίδιο άνοιγμα. Σε κανένα όροφο δεν ήταν περιτοιχισμένο το φρεάτιο αυτό" (ο δεύτερος). Τα ίδια ακριβώς κατέθεσαν οι ανωτέρω πολιτικώς ενάγοντες και στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο. Ενόψει των πιο πάνω στοιχείων, οι εγγραφές του τηρούμενου από τον τρίτο κατηγορούμενο "Ημερολόγιο Μέτρων Ασφαλείας" κατά τις επικαλούμενες ημερομηνίες 14-10-2002, 30-10-2002, 15-11-2002, 22-11-2002 (δύο εγγραφές), 25-11-2002, 2-12-2002, 6-12-2002 και 11-12-2002, όπου γίνονται διάφορες διαπιστώσεις και υποδείξεις, όπως "Υπάρχει κίνδυνος πτώσεως περιμετρικά των ορόφων του κτιρίου - Να κατασκευαστούν κουπαστές ύψους 1,20 μέτρων περιμετρικά των ορόφων του κτιρίου και να τοποθετηθεί ταινία σήμανσης" (14-10-2002), "έγινε επιθεώρηση των μέτρων ασφαλείας έναντι πτώσεως (κουπαστές, κιγκλιδώματα, καλύμματα οπών) και αυτά κρίθηκαν ικανοποιητικά" (30-12-2002), "έγινε γενική επιθεώρηση των μέτρων ασφαλείας και διαπιστώθηκε ότι αυτά είναι ικανοποιητικά - Να γίνεται συχνός οπτικός έλεγχος των Μ.Α. λόγω των έντονων καιρικών φαινομένων, να διακόπτεται η λειτουργία του οικοδομικού γερανού όταν επικρατούν ισχυροί άνεμοι" (11-12-2002), δεν μπορούν να οδηγήσουν σε διαφορετική κρίση, ενόψει μάλιστα του ότι το περιεχόμενο των σχετικών εγγραφών είναι γενικό και δεν προκύπτει με βεβαιότητα, ότι αυτό αφορά στη λήψη των απαιτούμενων μέτρων ασφαλείας περιμετρικά των πολλών φρεατίων που υπήρχαν σε κάθε όροφο και, ειδικότερα, στο συγκεκριμένο φρεάτιο του δευτέρου ορόφου. Με βάση τα παραπάνω πραγματικά περιστατικά στοιχειοθετείται πλήρως η αντικειμενική και υποκειμενική υπόσταση της αξιόποινης πράξης της ανθρωποκτονίας από αμέλεια, που αποδίδεται στους κατηγορουμένους, οι οποίοι πρέπει να κηρυχθούν ένοχοι για την ως άνω πράξη, απορριπτομένου ως αβασίμου του αρνητικού της κατηγορίας ισχυρισμού του τρίτου κατηγορουμένου. Ωστόσο, πρέπει να αναγνωρισθεί στους κατηγορουμένους το ελαφρυντικό του προτέρου εντίμου βίου (αρθρ. 84 παρ. 2α ΠΚ). (Το αίτημα του πρώτου κατηγορουμένου, να διαταχθεί πραγματογνωμοσύνη, για να διαπιστωθεί, αν το Ημερολόγιο Μέτρων Ασφαλείας είναι πλαστό, ενόψει του ισχυρισμού του δευτέρου κατηγορουμένου στην απολογία του, ότι ορισμένες εγγραφές έγιναν μετά το ατύχημα, είναι απορριπτέο, αφού ο σχετικός ισχυρισμός δεν ενισχύεται από οποιοδήποτε άλλο αποδεικτικό στοιχείο, ενώ, σε

κάθε περίπτωση, δεν συνιστά πλαστογραφία η επικαλούμενη συμπλήρωση από τον ίδιο τον εκδότη του εγγράφου, εφόσον ουδόλως γίνεται επίκληση, ότι πριν από τη συμπλήρωση είχαν αποκτήσει δικαιώματα, εκ του εγγράφου αυτού, τρίτοι. Ως εκ τούτου, δεν συντρέχει περίπτωση διαβίβασης του ανωτέρω ημερολογίου και αντιγράφου των πρακτικών της δίκης στον εισαγγελέα, ενόψει μάλιστα και της εγχειρίσεως του ανωτέρω ημερολογίου κατά τη διενεργηθείσα προανάκριση στις 31-10-2003.

Με αυτά που δέχθηκε το κατ' έφεση δίκασαν δικαστήριο, σε συνδυασμό σκεπτικού και διατακτικού που αλληλοσυμπληρώνονται, διέλαβε στην απόφαση του την από τα άρθρα 93 παρ. 3 του Συντάγματος και 139 του ΚΠΔ απαιτούμενη ειδική και εμπειριστατωμένη αιτιολογία, αναφορικά με τα στοιχεία της αντικειμενικής και υποκειμενικής υπόστασης του εγκλήματος της ανθρωποκτονίας από αμέλεια παρά υπόχρεου, για την οποία καταδικάστηκαν οι αναιρεσεύοντες, αφού εκθέτει με σαφήνεια, πληρότητα και χωρίς αντιφάσεις ή λογικά κενά, όλα τα πραγματικά περιστατικά, τα οποία, κατά την ανέλεγκτη κρίση του, αποδείχθηκαν από την ακροαματική διαδικασία και τα αποδεικτικά μέσα από τα οποία συνήγαγε τα περιστατικά αυτά, τα οποία αναφέρει κατ' είδος, χωρίς να απαιτείται να εκτίθεται τι προέκυψε χωριστά από το καθένα από αυτά ή να αξιολογούνται χωριστά ή να συγκρίνονται μεταξύ τους ή να προσδιορίζεται η αποδεικτική βαρύτητα του κάθε αποδεικτικού μέσου. Ειδικότερα, και αναφορικά με τον λόγο της αιτήσεως αναιρέσεως του δεύτερου αναιρεσειόντα Χ2 περί ελλείψεως ειδικής και εμπειριστατωμένης αιτιολογίας της προσβαλλόμενης απόφασης, στο σκεπτικό αυτής διαλαμβάνονται τα πραγματικά περιστατικά, τα θεμελιωτικά της υποστάσεως (αντικειμενικής και υποκειμενικής) του εγκλήματος της ανθρωποκτονίας από αμέλεια του εν λόγω αναιρεσειόντα με την προαναφερθείσα ιδιότητα του, ήτοι του πολιτικού μηχανικού, που είχε προσληφθεί από την εργολάβο εταιρία ως εργοταξίαρχης και ήταν εξουσιοδοτημένος εκπρόσωπος-προσθηθείς από αυτή κατά την εκτέλεση του έργου, με καθήκοντα το συντονισμό της εκτέλεσης των εργασιών από τα διάφορα συνεργεία, αλλά και τον έλεγχο της τήρησης των προβλεπόμενων απαιτήτων μέτρων ασφαλείας στο συγκεκριμένο εργοτάξιο, (και οι Χ1, ως υπεργολάβος, ο οποίος είχε προσλάβει και απασχολούσε τον θανόντα εργαζόμενο στο συνεργείο του και ο Χ3, ως πολιτικός μηχανικός, ο οποίος ήταν διευθυντής και επιβλέπων μηχανικός του όλου έργου), του οποίου (αναιρεσειόντα) εξειδικεύεται η ιδιαίτερη νομική υποχρέωση με βάση τις ως άνω ιδιότητές του, και η διαπιστωθείσα παράλειψη της υποχρεώσεως του αναφορικά με το επελθόν αποτέλεσμα, ενώ εκτίθεται από πού προκύπτει η υποχρέωση του αναιρεσειόντα, με την προαναφερθείσα ιδιότητά του, να τοποθετήσει στο φρεάτιο στερεά κιγκλιδώματα ή περιμετρικό στηθαίο, ύψους ενός μέτρου από του δαπέδου, και από την παράλειψη της υποχρεώσεως αυτής έγινε υπαίτιος του εγκλήματος για το οποίο κηρύχθηκε ένοχος. Επομένως, ο λόγος αναιρέσεως περί ελλείψεως ειδικής και εμπειριστατωμένης αιτιολογίας της αποφάσεως (άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Δ του ΚΠΔ), που προτείνει ο δεύτερος των αναιρεσειόντων Χ2, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Μετά από αυτά και εφόσον δεν υπάρχει άλλος λόγος προς διερεύνηση, πρέπει οι κρινόμενες αιτήσεις αναιρέσεως καθώς και ο λόγος αναιρέσεως του προσθέτου δικογράφου του τρίτου αναιρεσείοντα Χ3, να απορριφθούν, καταδικασθούν δε οι αναιρεσείοντες στα δικαστικά έξοδα (άρθρο 583 παρ. 1 του ΚΠΔ).

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Απορρίπτει τις από 12/5/2010, 21/5/2010 και 21/5/2010 αιτήσεις των Χ1, Χ2 και Χ3, για αναίρεση της υπ' αριθμ. 1125/2010 απόφασης του Τριμελούς Εφετείου Αθηνών, μαζί με τους από 28/7/2010 πρόσθετους λόγους του αναιρεσείοντα Χ3. Και

Καταδικάζει τους αναιρεσείοντες στα δικαστικά έξοδα εκ διακοσίων είκοσι (220) ευρώ τον καθένα.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στην Αθήνα στις 8 Σεπτεμβρίου 2010. Και

Δημοσιεύθηκε στην Αθήνα, σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριό του, στις 5 Οκτωβρίου 2010.

Ο ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ